

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Արբանյակային դիտարկման տեխնոլոգիաների և Կոպերնիկոս համակարգի տվյալների ու ծառայությունների ներկայացում

Արտակ Փիլոյան,
ՀԱՀ Յակոբեան բնապահպանական կենտրոն

Հոկտեմբերի 10, 2022թ.

CERTH
CENTRE FOR
RESEARCH & TECHNOLOGY
HELLAS

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

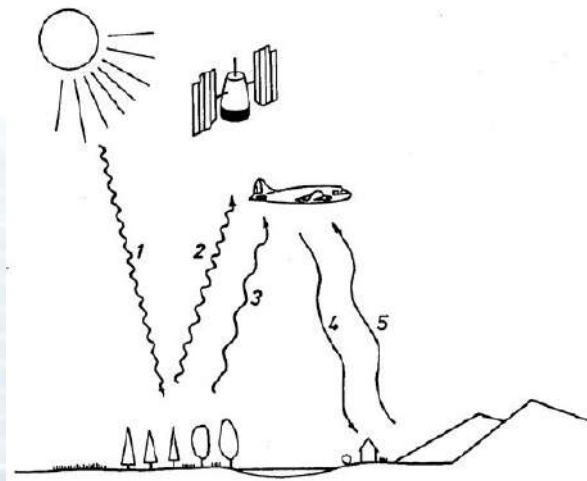
Բովանդակություն

- Չեռահար զոնդավորման հիմունքները
- Արբանյակային տեխնոլոգիաների կիրառությունները
Երկրի դիտարկումներում
- Copernicus ծրագիր
- Sentinel առաքելություն

Common borders. Common solutions.

Ի՞նչ է հեռահար գոնդավորումը կամ հեռագննումը

- Զոնդավորում-Sensing՝ օբյեկտի վերաբերյալ չափումների իրականացում կամ ինֆորմացիայի ստացում:
- Զեռահար-Remote՝ չափող սարքավորում, որն անմիջական կոնտակտի մեջ չէ օբյեկտի հետ:
- Սահմանում. Ինֆորմացիայի գրանցում առանց կոնտակտի, էլեկտրամագնիսական միջոցով՝ օգտագործելով գործիքներ, որոնք գտնվում են օդանավերում կամ տիճառագայթման եզերական սպարատներում (Jensen, 2007):

Kraus, K., Schneider, W. (1988) Fernerkundung, Band 1, Physikalische Grundlagen und Aufnahmetechniken. Ferd. Dümmlers Verlag, Bonn.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Ե՞րբ է սկսվել հեռահար զոնդավորումը

Հեռահար զոնդավորման նախադրյալները.

- Լուսանկարչությունը
- Ռադիոն
- Օդանավերը
- Տիեզերանավերը

1826/27. Նիսիֆոր Նիսիսը (Nicéphore Niépce) (1765-1833)
կատարում է առաջին նկարահանումը՝ օգտագործելով
«Camera obscura»

Niepce called it a **heliograph**; from the Greek helios for “Sun” and graphos for “drawing”

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Օդային լուսանկարչության սկիզբը

- Առաջին օդային լուսանկարը ստացվել է օդապարիկից՝ 1858թ-ին, Փարիզում Gaspard Felix Tournachon-ի կողմից:
- Ամերիկյան քաղաքացիական պատերազմի ընթացքում (1861-1865) օգտագործում էին օդապարիկները՝ հակառակորդի զորքերը դիտարկելու համար:
- Առաջին շարժիչային ինքնաթիռ՝ Kitty Hawk (1903) ստեղծվել է Wright եղբայրների կողմից:
- Առաջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքում օդային հետախուզության լուսանկարչություն.
  - ճանապարհների, կամուրջների, խոչընդոտների քարտեզագրում
  - Չորքերի շարժումների փաստաթղթավորում
  - Չինամթերքի գտնվելու վայրը

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions. **Առաջին արբանյակները**

- Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո տիեզերական թռիչքների արագ զարգացում
- Միջուկային սպառազինությունների մրցավազք ԱՄՆ-ի և ԽՍՀՄ-ի միջև, մրցավազք դեպի Լուսին
- 1957. Спутник-1, ունեցել է 1440 պտուկտ Երկրի շուրջը
- 1958. Explorer-1 NASA-ի կողմից
- 1961. Առաջին թռիչքը դեպի տիեզերք՝ Յուրի Գագարին
- 1960. TIROS-1 Յեռուստատեսային ինֆրակարմիր դիտորդակա արբանյակ. կանխատեսվող եղանակի առաջին ցուցադրումը՝ արբանյակների կիրառմամբ

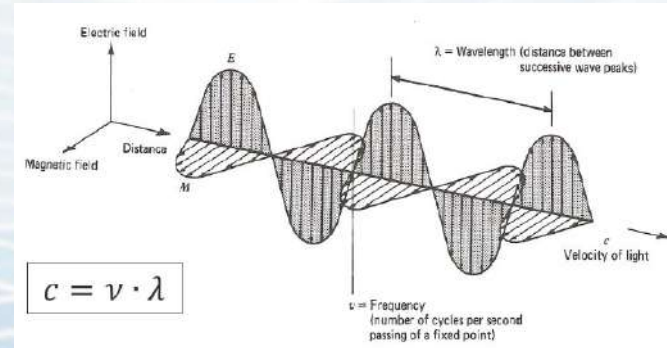
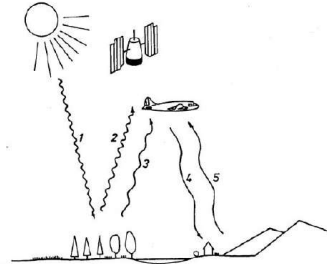
Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Էլեկտրամագնիսական ճառագայթում

- Հեռահար զոնդավորումը սովորաբար կատարվում է էլեկտրամագնիսական էներգիայի օգտագործմամբ
- Տեսանելի լույսը էլեկտրամագնիսական ճառագայթման ձև է
- Այլ ձևեր՝ գամմա ճառագայթներ - gamma rays, Ռենտգենյան ճառագայթներ - X-rays, միկրոալիքներ - microwaves, ինֆրակարմիր - infrared, UV, ...

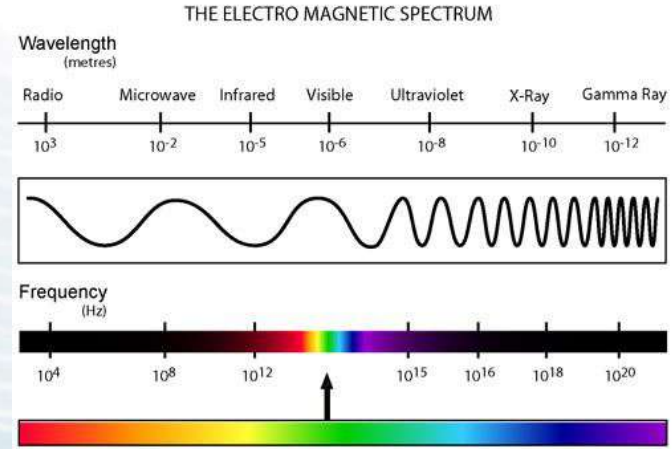
Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Օպտիկական պատկերներ հեռահար զոնդավորումից

- Հեռահար զոնդավորման սկարները պիքսելների մեծ քանակությամբ ռաստրային սկարներ են՝ x և y ուղղություններով:
- Օպտիկական սենսորների սկարներն ունեն բեկորներ - “bands“
- Յուրաքանչյուր բեկոր իր մեջ պարունակում է ինֆորմացիա, ըստ որոշակի ալիքների երկարության: Օրինակ՝
- Band 1: Կապույտ (450-550 nm)
- Band 2: Կանաչ (540-580 nm)
- Band 3: Կարմիր (640-685 nm)
- Band 8: Մոտ ինֆրակարմիր-Near Infrared (760-910 nm)

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

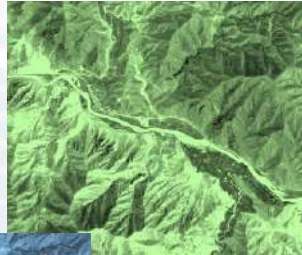
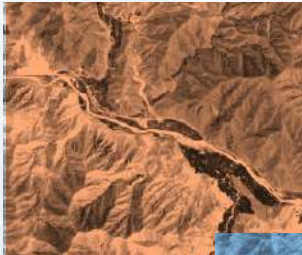
RGB համադրումը

RGB: Red – Green – Blue

Յուրաքանչյուր բնիկ մեկ գույնով է ներկայացվում (Red -> R, Green -> G, Blue -> B)

665 nm

560 nm

490 nm

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Հեռահար զոնդավորման պլատֆորմները

Հեռահար զոնդավորման պլատֆորմերի տեսակներն են.

- Անօդաչու թռչող սարքեր - դրոններ

- Բարձրությունը՝ 1 մ - 1000 մ
- Սպառողական դրոնները համեմատաբար էժան են, հեշտ են օգտագործման համար

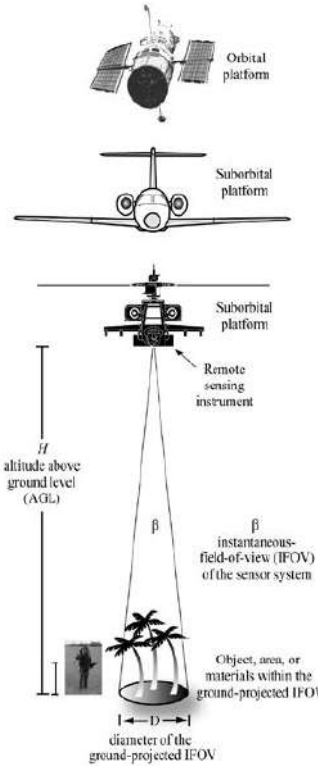
- Կարճաժամկետ թռիչք ունեն (20-30 րոպե)

- Ինքնաթիռներ, ուղղաթիռներ

- Բարձրությունը՝ 100 մ - 20 կմ
- Թանկ են, դժվար է թռիչք կատարելը, բայց կարող են ծածկել մեծ տարածքներ

- Արբանյակներ

- Բարձրությունը՝ 600 կմ - 35000 կմ
- Շատ թանկ են
- Մեկնարկելուց հետո նրանք ապահովում են համեմատաբար էժան պատկերներ, ծածկում են շատ մեծ տարածքներ

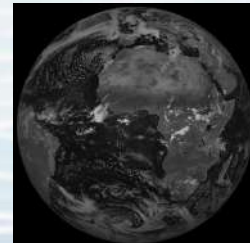
Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Ինչի՞ համար է օգտագործվում հեռահար գոնդավորումը

- Հողօգտագործման/հողածածկի քարտեզագրում
- Անտառների և բուսականության մոնիթորինգ
- Ջրային ռեսուրսների մոնիթորինգ և ուսումնասիրություններ
- Կլիմայական ուսումնասիրություններ և օդերևութաբանական մոնիթորինգ
- Աղետների վտանգի ու ռիսկի գնահատում և կառավարում
- Նավիգացիա
- Քաղաքաշինություն, կադաստր
- Այլ....

www.eumetsat.int

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Ռելիեֆի և մակերևույթի թվային մոդելներ

Space-borne DSM
(5m)

Traditional photogrammetry DSM
(2m)

Airborne Lidar DSM
(0.5m)

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions. Ջրհեղեղի քարտեզագրում

Flooded areas in Arkhangelskoye village.
Fragment of Pleiades image,
resolution 2 m, acquired on 2017/06/04.

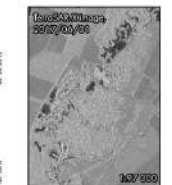
FLOOD IN STAVROPOL'SKY
KRAY, RUSSIA

Legend
Flooded area
Arkhangelskoye village boundary
Water bodies
Roads

Cartographic information
Projection system: UTM Zone 38N
Scale: 9000:1

Data sources
Pleiades image 15 m acquired on 2017/06/04
© CNES (2017) - Distribution Airbus Defence and Space, all rights reserved.
Savitskiy-K image 15 m acquired on 2017/06/01
© 2017, ESA & 2017,
Black Sea Action 01 CoE (2014)
Doklady i Issledovaniya po Sostoyaniyu i Razvitiyu
Operativnoy Monitoring (IIR, ChSD,
IZO "Avion Space System")
© IIR All rights reserved. September, 2017

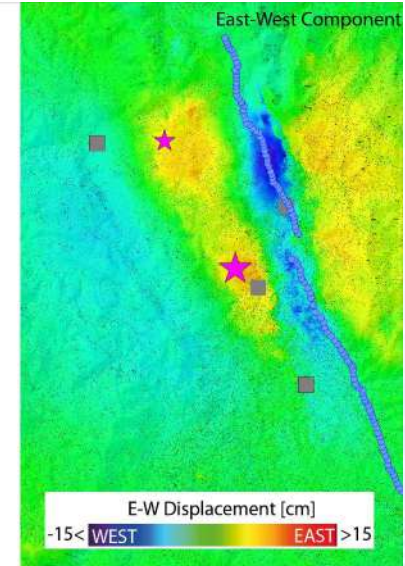
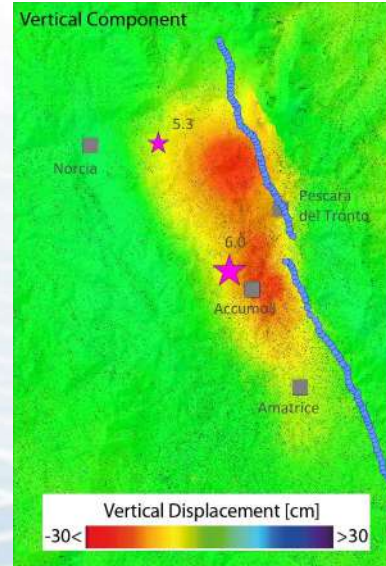
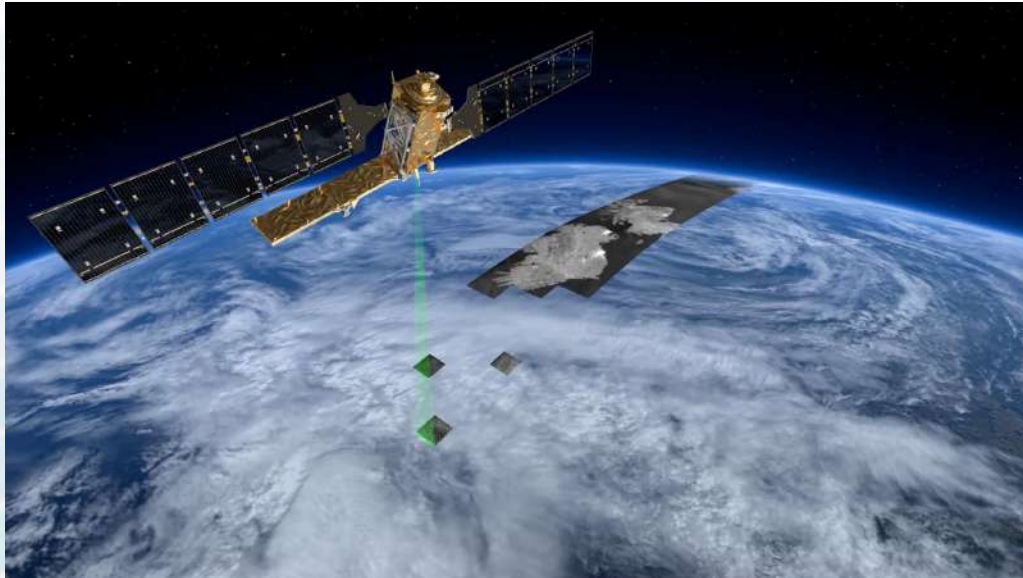

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Մակերևույթի տեղաշարժերի որոշում

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Kathmandu damage assessment after the earthquake in Nepal on 2nd of May 2015

Damaged buildings

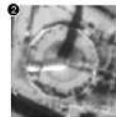

2013-02-09

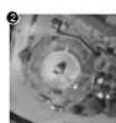

2015-05-02

Destroyed Dharahara tower

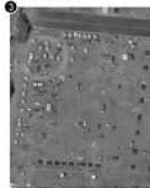

2013-02-09

2015-05-02

Gathering areas

2015-05-02

2015-05-02

2015-05-02

Affected district of Kathmandu, based on KOMPSAT-3 image acquired on 02.05.2015

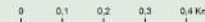

Location

Cartographic information

Local projection: UTM zone 45 North
Datum: WGS 84
Scale: 1:8600

Data source

KOMPSAT-3 image acquired on 02.05.2015.
AEISS sensor, ground resolution - 0.7 m (PAN)
2.8 m (Multi-Spectral) © KARI 2015

Archive KOMPSAT-3 image acquired on:
09.02.2013, AEISS sensor, ground resolution -
0.7 m (PAN)/2.8 m (Multi-Spectral) © KARI 2015

Data processed by Research Center for Earth
Operative Monitoring (NTs OMZJSC "Russian
Space Systems"

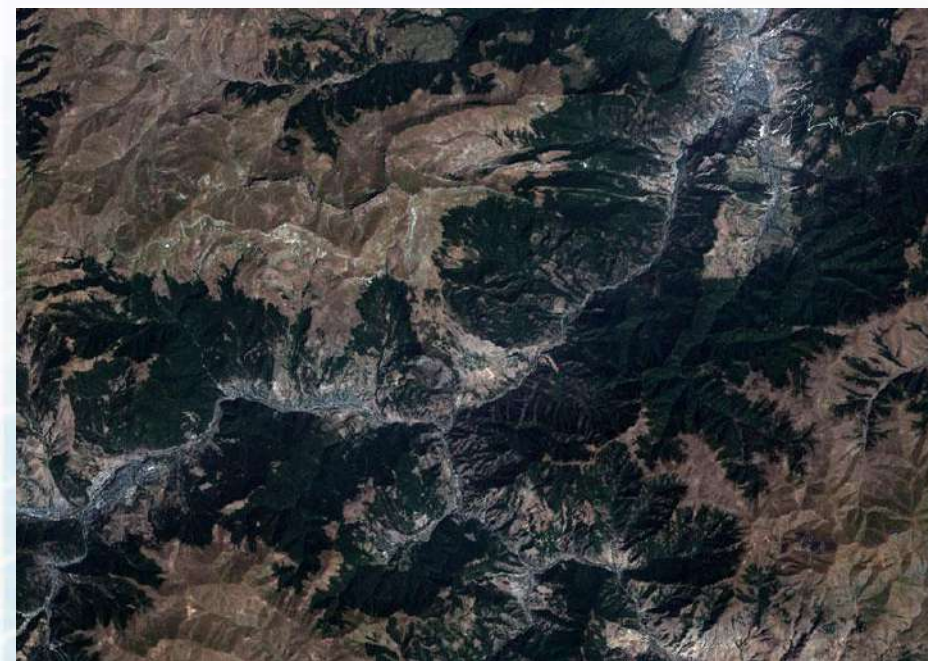

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Անտառների քարտեզագրում

Աղբյուրը՝ Զ. Սայադյան

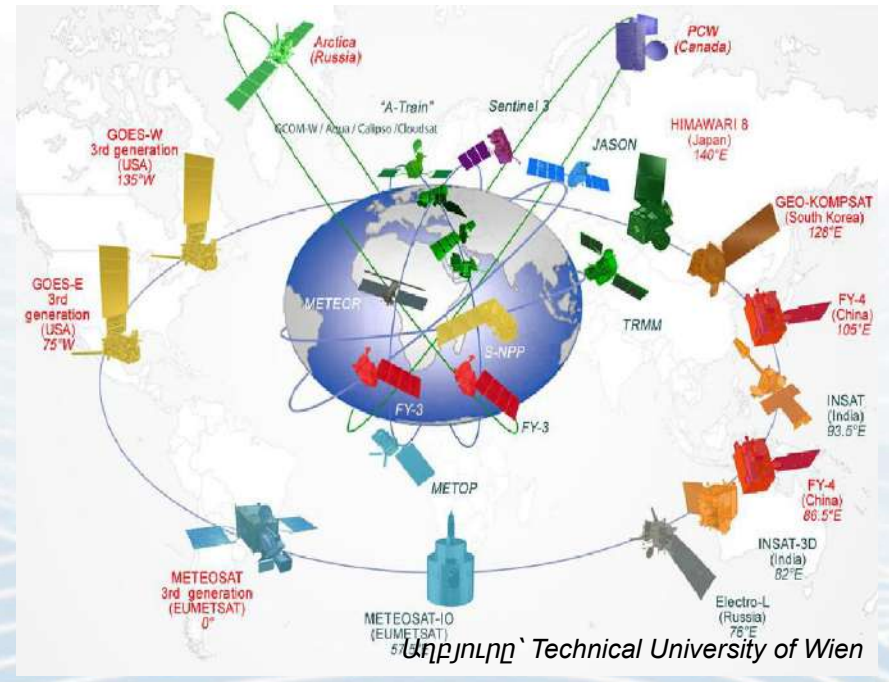

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Զրաբանական ցիկլի ուսումնասիրության գլոբալ համակարգը

Աղբյուրը՝ Technical University of Wien

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Copernicus ծրագիր

Copernicus-ը հանդիսանում է Երկրի դիտարկումների ուղղությամբ Եվրոպական Միության առաջատար ծրագիրը.

- Իրականացնում է Երկրի, շրջակա միջավայրի ու Էկոհամակարգերի մոնիթորինգ
- Բարձրացնում է ճգնաժամերին, արտակարգ իրավիճակներին, տարերային կամ տեխնաժին աղետներին պատրաստվածության մակարդակը
- Որդեգրել է տվյալների վերաբերյալ ամբողջական, ազատ և բաց քաղաքականություն
- Հանդիսանում է տնտեսական զարգացման գործիք և թվային տնտեսության շարժիչ ուժ

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Copernicus ծրագրի բաղադրիչները

«Կոպեռնիկոս» ծրագիրը հենվում է երեք բաղադրիչների վրա.

1. Տիեզերական բաղադրիչ (երկրի դիտարկման/հեռազննման արբանյակներ և դրանց հետ կապված ցամաքային հատված՝ ցամաքային, մթնոլորտային և օվկիանոսագրական պարամետրերի դիտարկման առաքելություններով):

Այն ներառում է երկու տեսակի արբանյակային առաքելություններ՝ Եվրոպական տիեզերական գործակալության (European Space Agency - ESA) Sentinel-ի յոթ տիեզերական առաքելություններն և ինչպես նաև Եվրոպական երկրների ազգային տիեզերական գործակալությունների առաքելությունները, որոնք կոչվում են աջակցող առաքելություններ:

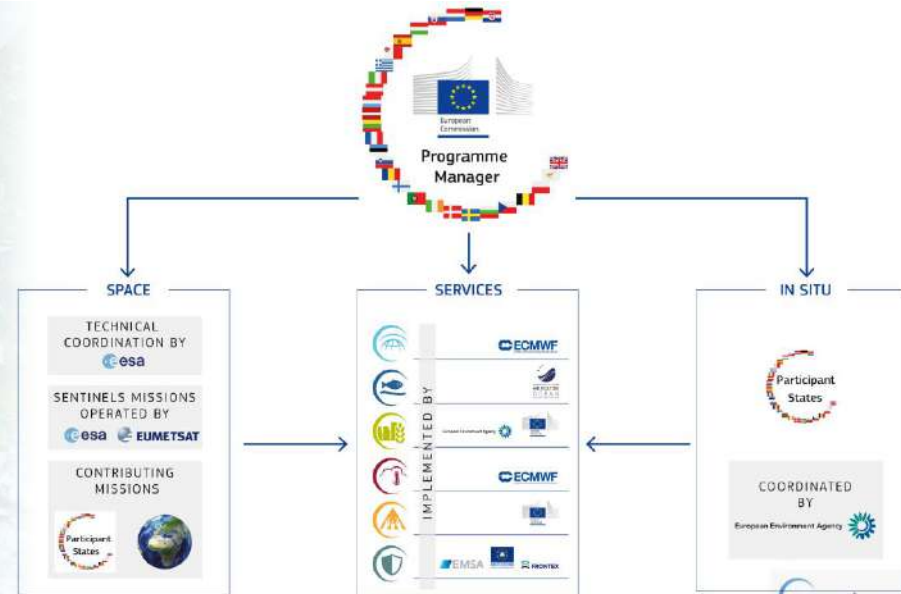

Common borders. Common solutions. Copernicus ծրագրի բաղադրիչները

- In-situ (տեղում) չափումներ (երկրային և օդային տվյալների հավաքագրման ցանցեր, որոնք տեղեկատվություն են տրամադրում օվկիանոսների, ցամաքային մակերևույթի և մթնոլորտի մասին),
- Ծրագրի կողմից մշակված և կառավարվող ծառայություններ, որոնք առաջարկվում են օգտագործողներին և հանրությանը:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions. Copernicus-ը աջակցում է հետևյալ ոլորտների ուսումնասիրություններին.

- Կլիմայի փոփոխություն և շրջակա միջավայր
- Անվտանգություն և պաշտպանություն
- Առողջապահություն
- Կապույտ տնտեսություն
- Էներգիա և բնական ռեսուրսներ
- Չարգացում և համագործակցություն
- Տուրիզմ
- Ապահովագրություն և աղետների կառավարում
- Քաղաքաշինություն
- Անտառների կառավարում

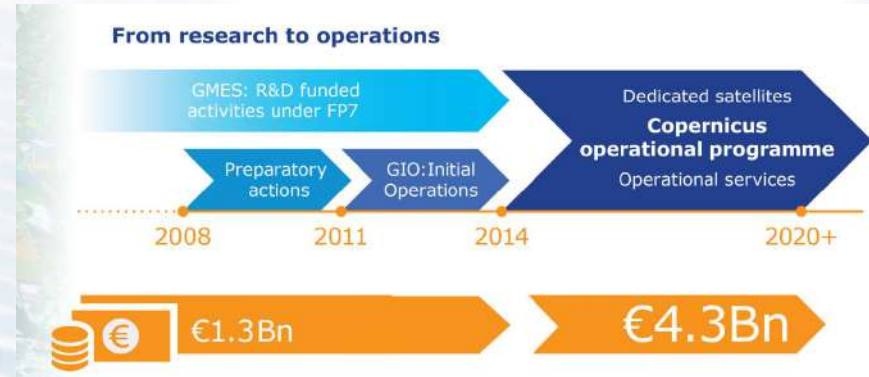
Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Copernicus-ի ֆինանսավորումը

- Ծրագրի արժեքը 1998-ից մինչև 2020 թվականն ընկած ժամանակաշրջանում գնահատվում է 6,7 մլրդ եվրո.
- Շուրջ 4,3 մլրդ եվրո ծախսվել է 2014-ից մինչև 2020 թվականն ընկած ժամանակաշրջանում և բաժանված է ԵՄ-ի (66 %) և ԵՏԳ-ի (33 %) միջև:
- Ստացված տվյալներից ԵՄ-ի տնտեսության համար օգուտները գնահատվում են մոտավորապես 30 մլրդ եվրո մինչև 2030 թվականը:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Copernicus-ի օգուտների օրինակներ

Խողովակաշարերի
մոնիթորինգ
Նիդերլանդներում

Օգուտը
Նիդերլանդների
համար՝ 15-18 մլն.
Եվրո / տարի

Անտառների
կառավարում
Շվեդիայում

Օգուտը Շվեդիայի
համար՝ 16-22 մլն.
Եվրո / տարի

Ջրային սափագացիա
Բալթիկ
ծովում

Օգուտը Շվեդիայի և
Ֆինլանդիայի
համար՝ 24-116 մլն.
Եվրո / տարի

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Sentinel առաքելություն

- Ներկայումս ԵՏԳ-ն մշակել/մշակում է յոթ առաքելություն Sentinel (Sentinel 1, 2, 3, 4, 5P, 5, 6) ծրագրի շրջանակներում: Sentinel-ի առաքելությունները ներառում են ռադարային և սուպեր-սպեկտրալ սկարներ՝ ցամաքի, օվկիանոսի և մթնոլորտի մոնիտորինգի համար:
- Յուրաքանչյուր Sentinel առաքելություն կազմված է նվազագույնը երկու արբանյակների համաստեղությունից՝ նպատակ ունենալով օպերատիվ կերպով ապահովել առավելագույն ծածկույթ:

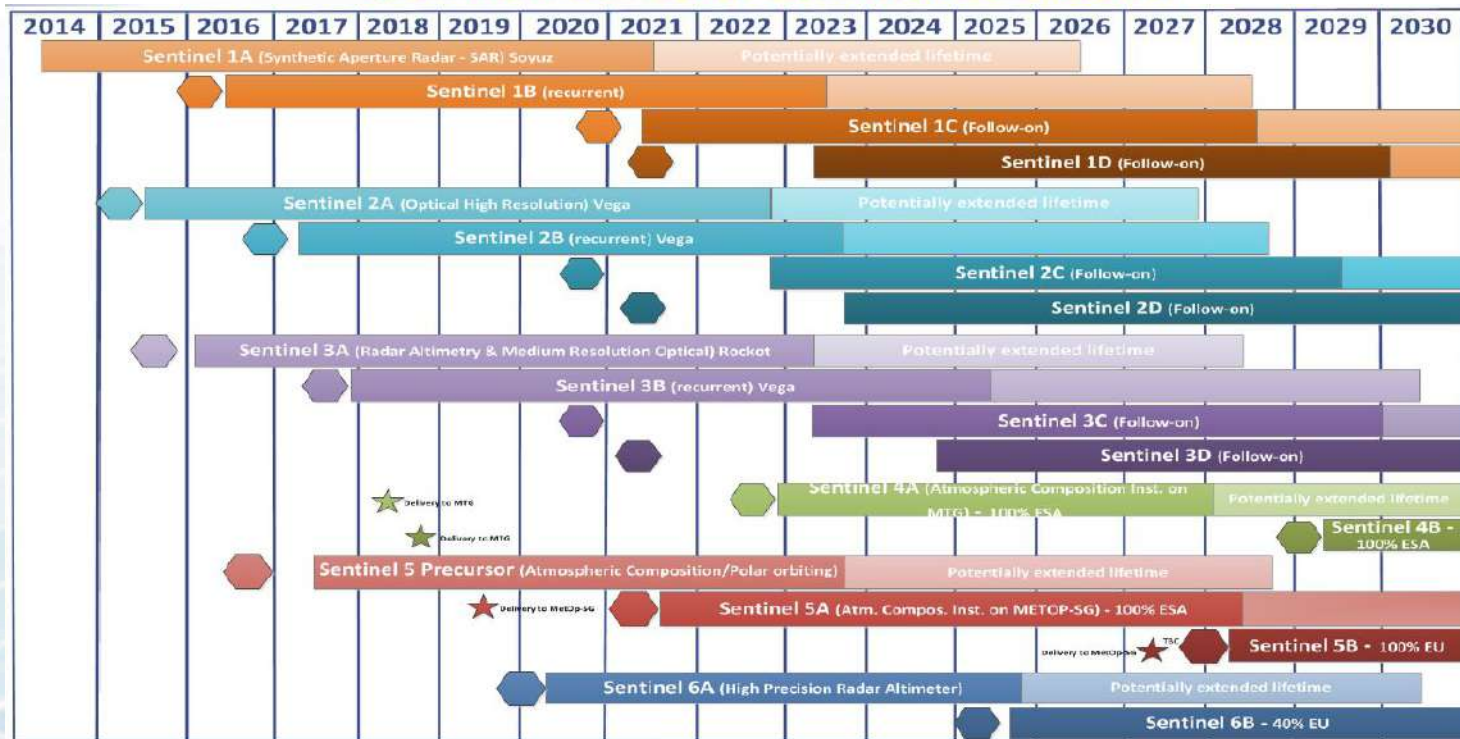
<i>Sentinel Mission and Status</i>		
	SENTINEL-1: 9-40m resolution, 6 days revisit at equator	<i>S1-A and B in orbit</i>
	SENTINEL-2: 10-60m resolution, 5 days revisit time	<i>S2-A in Orbit S2-B Launch Q1 2017</i>
	SENTINEL-3: 300-1200m resolution, <2 days revisit	<i>S3-A in Orbit S3-B Launch Q4 2017</i>
	SENTINEL-4: 8km resolution, 60 min revisit time	<i>1st Launch Q4 2022</i>
	SENTINEL-5p: 7-68km resolution, 1 day revisit	<i>Launch in Q2 2017</i>
	SENTINEL-5: 7.5-50km resolution, 1 day revisit	<i>1st Launch in 2021</i>
	SENTINEL-6: 10 days revisit time	<i>July 2020</i>

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Legend: ○ Flight Acceptance Review

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Sentinel-1

- Sentinel-1-ն ապահովում է ցերեկային և գիշերային ռադիոլուկացիոն նկարահանումներ ցամաքային և օվկիանոսային ծառայությունների համար՝ բոլոր եղանակային պայմաններում:
- Sentinel-1A առաջին արբանյակը հաջողությամբ գործարկվել է 2014 թվականի ապրիլի 3-ին՝ ուղեծիր դուրս բերվելով Ariespace Soyuz կրիչի միջոցով Ֆրանսիական Գվիանայի տիեզերակայանից:
- Երկրորդ Sentinel-1B արբանյակը գործարկվել է 2016 թվականի ապրիլի 25-ին համանման հրթիռով:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Sentinel-2

- Sentinel-2-ը ապահովում է բարձր լուծաչափի օպտիկական պատկերներ ցամաքային ծառայությունների համար (օրինակ, բուսականության, հողային և ջրային ծածկույթի, ներքին ջրային ուղիների և ավամերձ տարածքների պատկերներ):
- Sentinel-2-ի առաջին արբանյակը՝ Sentinel-2A-ն, հաջողությամբ գործարկվել է 2015 թվականի հունիսի 23-ին:
- Sentinel-2 երկրորդ արբանյակը՝ Sentinel-2B-ը՝ 2017 թվականի մարտի 7-ին: Երկու արբանյակներն էլ արձակվել են Գլխահայի տիեզերակայանից "Վեգա" հրթիռների միջոցով:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Sentinel-3

- Sentinel-3-ը մկջոցով իրականացվում է օվկիանոսի և ցամաքի մոնիտորինգ:
- Sentinel-3A առաջին արբանյակը գործարկվել է 2016 թվականի փետրվարի 16-ին Eurocot Rokot ապարատով՝ Ռուսաստանում Պլետեցկ տիեզերակայանից:
- Երկրորդ Sentinel-3B արբանյակը կրկին Պլետեցկից ուղեծիր է դուրս բերվել 2018 թվականի ապրիլի 25-ին, կրկին Eurocot Rokot միջոցով:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Sentinel-4

- Sentinel-4-ը, որը կգործարկվի որպես երրորդ սերնդի Meteosat արբանյակի օգտակար բեռ (payload) և տվյալներ կտրամադրի մթնոլորտի կազմի մոնիթորինգի համար:
- Այն կգործարկվի 2023 թվականին:

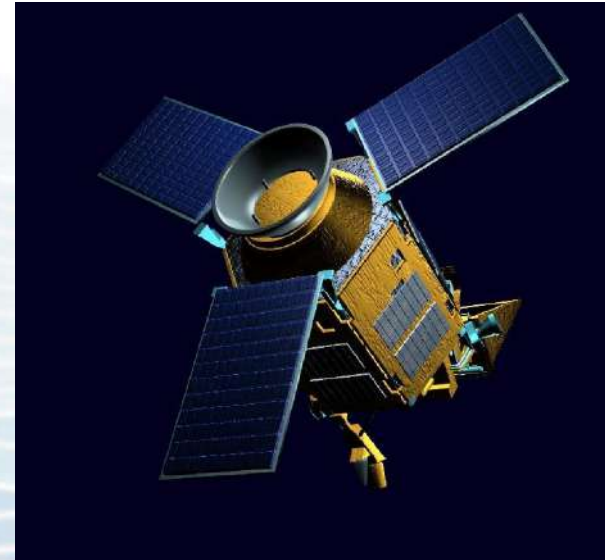
Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Sentinel-5

- Sentinel-5 Precursor (5P) գործարկվել է 2017 թվականի հոկտեմբերի 13-ին Eurocot Rokot կրող հրթիռով ` Ռուսաստանում Պլեսեցկ տիեզերակայանից: Դրա հիմնական նպատակն է կրճատել տվյալների բացը 2012 թվականին ENVISAT արբանյակի կորստի (հատկապես SCIAMACHY սենսորից կատարվող մթնոլորտային դիտարկումների մասով) և 2021 թվականին Sentinel-5-ի գործարկման միջև: Չափումները կատարվում են Tropomi սպեկտրոսկոպով:
- Sentinel-5-ը նույնպես տվյալներ կտրամադրի մթնոլորտի կազմի մոնիտորինգի համար: Այն օգտակար բեռի (payload) տեսքով մաս կկազմի EUMETSAT-ի (EPS-SG) բևեռային համակարգի երկրորդ սերնդի տիեզերական ապարատում և կգործարկվի 2021 թվականին:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Sentinel-6

- Sentinel-6 նախատեսված է ծովի մակարդակի տատանումների գերճշգրիտ չափումների համար:
- Sentinel-6A-ն նախատեսվում է գործարկել 2020 թվականի նոյեմբերին SpaceX Falcon 9 տիեզերանավով՝ ԱՄՆ Կալիֆոռնիա նահանգի Վանդենբերգ SLC-4E տիեզերակայանից:
- Sentinel-6B-ն նախատեսվում է ուղեծիր դուրս բերել 2026 թվականին:

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Որտեղից հայթայթել EՕ տվյալները?

Free open source platforms

- Copernicus Open Access Hub
  - Copernicus Open Access Hub
- Earth System Lab
- ESA Thematic Exploitation Platforms
- USGS Earth Explorer
  - Alaska Satellite Facility
- Copernicus Global Land Service
- Sentinel Data Access Service

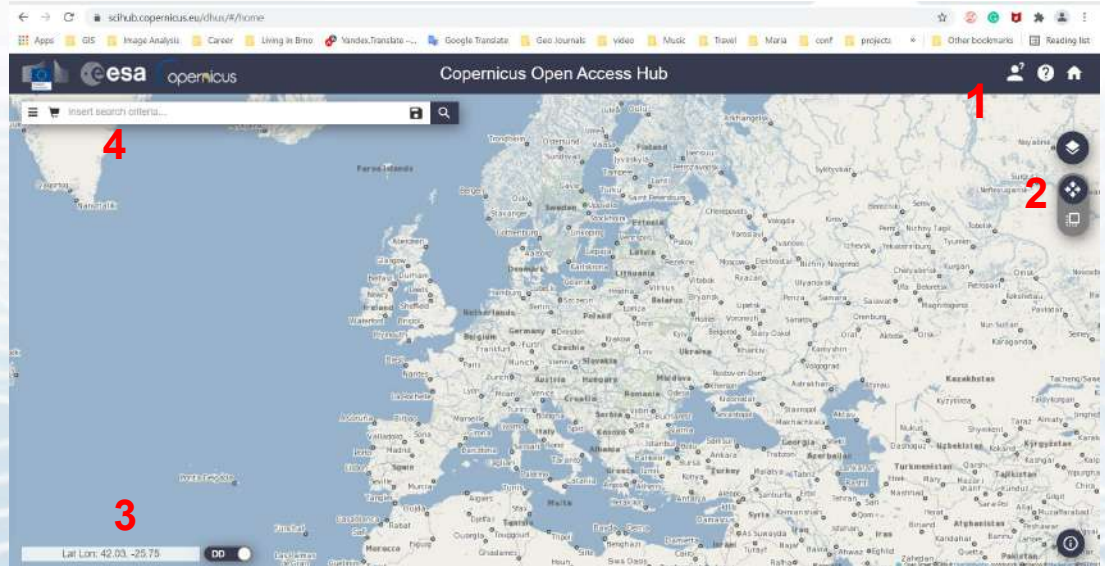

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Copernicus Open Access Hub

<https://scihub.copernicus.eu/>

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Copernicus Open Access Hub

Նկարների
փնտրում

The screenshot displays the Copernicus Open Access Hub search interface. The search panel on the left includes the following filters:

- Mission:** Sentinel-2 (selected, circled in red)
- Satellite Platform:** [Dropdown menu]
- Product Type:** [Dropdown menu]
- Relative Orbit Number (from 1 to 143):** Cloud Cover % (e.g. 10 TO 9.4) with a value of 1-10 (boxed in red)
- Mission:** Sentinel-3 (unselected)
- Satellite Platform:** [Dropdown menu]
- Product Type:** [Dropdown menu]
- Timeliness:** [Dropdown menu]
- Instrument:** [Dropdown menu]
- Product Level:** [Dropdown menu]
- Relative Orbit Start [1-385]:** [Input field]

The map on the right shows a geographical area with a yellow search area overlaid. The interface includes the ESA logo, search criteria input, and navigation controls.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Copernicus Open Access Hub

Արդյունքներ

The screenshot displays the Copernicus Open Access Hub interface. At the top, the ESA and Copernicus logos are visible. The main area features a search bar with the text "Insert search criteria...". Below the search bar, it indicates "Display 1 to 24 of 24 products, Order By: Ingestion Date" and "1 product selected". A list of search results is shown, including product IDs, download URLs, and mission details. A map on the right side shows a satellite image of a coastal area with a yellow rectangular selection box. The interface includes navigation controls like zoom in/out, full screen, and a home button.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Copernicus Open Access Hub

Արդյունքների
դիտում

The screenshot displays the Copernicus Open Access Hub interface. At the top, the ESA and Copernicus logos are visible. The main content area shows a satellite image footprint over a map of the Black Sea region. A red box highlights the 'Attributes' panel, which contains the following information:

- Summary**
- Date:** 2021-06-30T07:46:11.024Z
- Filename:**

The interface also includes a search bar, a cart icon, and various navigation controls. A red arrow points from the 'Attributes' panel to the 'Summary' section.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Շնորհակալություն

apiloyan@aua.am

Հոկտեմբերի 10, 2022